

KUL

VISSZAMINÓ

Dátum: 1983/1/28

Megjegyzés: KAT

J e l e n t é s

1983. 1. 28.

Roska e.
úgy néz ki
hala alá?

a Varsói Szerződés tagállamai külügy-
miniszter-helyetteseinek bukaresti
megbeszéléséről

Fénymásolva 1/2/3 példányban

0001 sz. példány

A VSZ tagállamok illetékes külügyminiszter-helyettesei 1983. január 27-28-án román kezdeményezésre konzultációt tartottak Bukarestben a madridi találkozó közeli felújításával kapcsolatos kérdésekről. Magyar részről Roska István külügyminiszter-helyettes, Varga István nagykövet és Mózes Sándor főelőadó vett részt.

A.G. Kovaljov elvtárs, szovjet külügyminiszter-helyettes a megbeszélésen kifejtette, hogy a VSZ PTT ez év januári prágai ülésének nyilatkozata tartalmazza a szocialista országok általános irányvonalát. A szovjet küldöttség annak alapján fog Madridban tevőkenykedni a februári-márciusi szakaszban.

A Szovjetunió Svédországgal, Ausztriával és Svájjal folytatott konzultációkon, valamint az NSZK-val és Franciaországgal tartott megbeszéléseken a madridi találkozóval kapcsolatban a következőket képviselte:

- az összes résztvevő egyaránt érdekelt a találkozó sikerében, s ezért azok, akik egyoldalú szovjet engedményekre spekulálnak a Szovjetunió állítólagos nagyobb érdekelttsége miatt - elszámítják magukat. A nyugat-európai országok nem kevésbé érdekeltok a találkozó sikerében, mint a szocialista országok. Ezért a Szovjetunió az európai bizalom- és biztonság-erősítő konferencia kérdésében is az eddigi álláspontját, az egyenlőség és az egyenlő biztonság elvét képviseli,

- a további munka alapját a semleges és el nem kötelezett országok záródokumentum-tervezete képezi. Elutasítják az un. rövid változatot, amelyről szerzői még nem mondtak le végleg. A semleges országok bár kitartanak saját tervezetük

mellett, ingadozás is tapasztalható körükben. Fontos a jövőben is hangsúlyoznunk, hogy a mi viszonyunk változatlan e tervezet iránt,

- ami a nyugati módosításokat illeti: elvetjük a belügyeinkbe való beavatkozási kísérleteket s az az álláspontunk, hogy a belső törvények és szabályok határozzák meg a szocialista országok magatartását a helsinki Záróokmány végrehajtása során,

A dánokkal folytatott tárgyalásokon szovjet részről kifejtették, hogy e módosítások nem számíthatnak elfogadásra;

- azzal kapcsolatban, hogy a megbeszéléseken egyes nyugati partnerek sürgették a találkozó mielőbbi befejezését, szovjet részről kifejtették, hogy annak elhúzása árt az általános európai folyamatnak. Ahhoz azonban, hogy eljuthassunk az európai katonai konferencia összehívásához, mindenekelőtt Madridban kell elérni a találkozó eredményes befejezését,

- nem indokolt a Madridban követett elvi álláspontunk és taktikánk megváltoztatása, mivel az igazolódott a gyakorlatban. A jövőben is arra kell törekedni, hogy ne konfrontáció, hanem komoly munka színhelye legyen a találkozó.

Az eddigi Madriddal kapcsolatos tárgyalásokon a Szovjetunió azt a tapasztalatot szűrte le, hogy az NSZK általánosságban kifejezte, hogy érdekelt a találkozó sikerében, de konkrét lépésekkel ezt nem támasztotta alá. Franciaország most nagyobb érdekeltséget mutat az európai katonai konferencia iránt, de ezt még nem képviseli nyíltan és határozottan. A madridi konferencia eredményes befejezésének továbbra is az a fő akadálya, hogy az Amerikai Egyesült Államok negatív magatartást tanúsít az összeurópai folyamatok iránt. Ezt manőverekkel próbálja leplezni. Módosulás csak akkor következhet be álláspontjában, ha a szocialista és a semleges

országok kikényszerítik azt.

A PTT prágai ülésének javaslatai iránt tanusított nyugati magatartás távolról sem egyforma. A javaslatok kedvező hatását okosan kell hasznosítani Madridban is. A két katonai tömörülés szerződésére vonatkozó javaslatunk hosszú távra szól. Gondolkodni kell hasznosításának legmegfelelőbb módozatairól. Nem célszerű siettetni Madridban sem a nyugatiak választát. A hangsúlyt a kétoldalu konzultációkra kell helyezni és a további tapasztalatok alapján kell mérlegelni a javaslattal összefüggő lépéseket a jövőben.

A lengyel külügyminiszter-helyettes szerint az előző madridi szakaszban az amerikai kormánynak ugyan sikerült egységbe kényszeríteni szövetségeseit, de mégsem tudta elérni, hogy a találkozó a konfrontáció és a szocialistaországok elleni kritika fóruma legyen. Ebben szerepet játszott a keletnyugati párbeszéd megélénkülése, az USA és szövetségesei ellentéteinek növekedése, helyes taktikánk és a lengyel konszolidáció. Az USA folytatja a konfrontációs irányzatot és ebben néhány szövetségese is támogatja, ezért a találkozó távlatai még nem világosak. Az elhuzódás miatt kiábrándultság van a közvéleményben, ezért a gyors befejezés mind jelentősebbé válik. Ezt a semleges országok is sürgetik. Mivel nem tudjuk, hogy mennyire képesek hatni szövetségesei az USA-ra, nekünk minden változatra fel kell készülni. Fontos, hogy a taktikánk folyamatos legyen, kerüljük a felesleges vitákat és őrizzük meg a találkozó tárgyszerű légkörét.

A csehszlovák külügyminiszter-helyettes hangoztatta a találkozó mielőbbi eredményes befejezésének szükségességét a semleges tervezet alapján, annak érdekében, hogy a katonai konferencia még ez évben kezdje meg munkáját. A súlypontot a szerkesztő munkára kell helyezni. Szükséges összekapcsolni az utótalálkozókat a Madridban napirenden lévő fő kérdésekkel.

Emlékeztetett arra a VSZ álláspontra, hogy a következő találkozó színhelye Bukarest legyen. Összességében úgy ítélte meg a találkozó kilátásait, hogy a soronkövetkező szakasz nagyon kritikus lesz, amelyben a kudarc lehetőségét sem lehet kizárni.

Az NDK külügyminiszter-helyettese úgy értékelte, hogy a feszült nemzetközi helyzet megnehezíti a találkozó munkáját. Törekedni kell a helsinki Záróokmány elveinek megőrzésére, meg kell akadályozni az eltorzításokra irányuló kísérleteket. Törekszünk a megegyezésre, de egyoldalú engedményeket nem tehetünk és ne engedjünk a nyugati módosító javaslatok nyomásának. Az NDK-nak legutóbbi negatív tapasztalatai miatt külön gondot okoznak az emberek közötti kontaktusokkal, az információs témakörrel és a külföldi tudósítókkal összefüggő kérdések. A továbbiakban sok minden függ az USA és nyugati szövetségesi viszonyának alakulásától. Március 6-ig, az NSZK-ban tartandó választásokig nem várható változás a nyugat-német állásponthoz és a nyugati módosító javaslatok is érvényben maradnak. A PTT prágai Nyilatkozata alapján az eddigieknél is nagyobb erőfeszítéseket kell tenni a találkozó eredményes befejezéséért. Folyamatosan jó együttműködést kell folytatni a semleges országok küldöttségeivel.

A bolgár külügyminiszter-helyettes szólt az un. rövid záróközlemény veszélyeiről és az egyoldalú engedmények elutasításának fontosságáról. Úgy vélte, hogy a VSZ PTT javaslatát, hogy jöjjön létre szerződés a VSZ és a NATO között, az európai katonai konferencián kellene majd napirendre tűzni. Sikrasszállt a madridi találkozó sürgető, de eredményes befejezése mellett. Felszólalásában említést tett Eagleburger amerikai külügyminiszter-helyettes bukaresti és belgrádi látogatásáról, megjegyezvén, hogy a belgrádi tárgyalásról a jugoszláv elvtársaktól már kaptak tájékoztatást. Az érdeklődésre nem a tanácskozáson, hanem A. Andrei elvtárstól a nála tett látogatás során

kaptunk elég semmitmondó választ, jelezvén, hogy az amerikai tisztviselővel beszélt a PTT prágai nyilatkozatának visszhangjáról is.

A román külügyminiszter-helyettes Ceausescu elvtárs prágai felszólalása és a román pártkonferencián tartott előadói beszéde alapján értékelte a nemzetközi helyzetet. Hangsúlyozta, hogy a VSZ tagállamainak a következő 3-4 hónap során fel kell készülni a NATO-val való tárgyalásokra a katonai költségvetések befagyasztása, illetve csökkentése, és az európai országokban állomásozó külföldi csapatok csökkentése ügyében.

Oancea elvtárs bírálta a nyugati módosító javaslatokat, s azokat a nehézségek forrásának minősítette. Nehezményezte, hogy azok ki akarják iktatni a semleges tervezetből a leszerelésre, az enyhülésre és az erőszakról való lemondásra vonatkozó részeket. Románia elveti a szakszervezeti pluralizmust, a disszidens elemek védelmét, az újságírók kiváltságos helyzetét célzó javaslatokat és elutasítja a belügyekbe való beavatkozás minden formáját. Felvetette, hogy az emberi jogok kérdésében offenzív álláspontra van szükség. /E szempontból pozitívnak tartotta a közelmúltban az emberi jogokról tartott román-amerikai kerekasztal konferenciát./

Alapvető kérdésnek nevezte a madridi találkozó mielőbbi befejezését. Ehhez a semleges tervezet jó alapot nyújt. Cél-szerű lenne Madrid után újabb utótalálkozókat tartani külügyminiszteri képviselők szintjén a román fővárosban, illetve szakértői szinten gazdasági, humanitárius és egyéb témákban, beleértve esetleg a katonai konferencia mandátumát is. Létre kellene hozni az európai biztonsági és együttműködési konferencia állandó konzultációs szervét. Ismertette, hogy Románia nem zárja ki a madridi találkozó befejezésének rövid közleménnyel történő változatát, amennyiben az tartalmazni fogja a következő találkozó dátumát és színhelyét.

Stefan Andrei elvtárs, külügyminiszter, amikor fogadta a találkozó résztvevőit, hangsúlyozta, hogy Ceausescu elvtárs nagy jelentőséget tulajdonít a prágai nyilatkozatnak. Visszatért az Oancea elvtárs felszólalására, hangsúlyozta, hogy az európai fórum intézményesítése nem új dolog, hanem az az egyik első javaslat volt. A madridi találkozó rövid záróközleményének lehetőségét, amelyről egy évvel ezelőtt A. Gromikó elvtárral is beszéltek, mint munkajellegű hipotézist vetik fel és nem mint konkrét javaslatot. Végül azonban nem kell kizárni ennek a lehetőségét sem.

Kovaljov elvtárs válaszában a rövid zárónyilatkozatról szólva hangsúlyozta, hogy annak hangoztatása alááshná a semleges záródokumentum-tervezet elfogadásának esélyeit.

x x x x x

A résztvevők a magyar felszólalást figyelemmel és érdeklődéssel fogadták. /Szövege mellékelve./

x x x x x

A külügyminiszter-helyettesek megbeszélése tárgyszerű és hasznos volt. Összehívása Ceausescu elvtárs kezdeményezése alapján történt és ahhoz a román különérdekek érvényesítésének törekvése fűződött.

x x x x x

A résztvevők - román javaslatra - sajtóközlemény megjelentetését fogadták el. Ennek során kisebb vita zajlott le, amely azzal zárult, hogy a közlemény csak a tények közreadására szorítkozik.

Budapest, 1983. január 31.

Melléklet: 1 db

Varga István
/ Varga István /